

BATI KARADENİZ'DE YENİ KEŞFEDİLEN BİR ERKEN TUNÇ ÇAĞ YERLEŞİMİ: ÇAYLI HÖYÜK

A NEWLY DISCOVERED EARLY BRONZE AGE SETTLEMENT IN THE WESTERN BLACK SEA REGION: ÇAYLI HÖYÜK

Makale Bilgisi | Article Info

Başvuru: 21 Ocak 2026	Received: January 21, 2026
Hakem Değerlendirmesi: 03 Mart 2026	Peer Review: March 03, 2026
Kabul: 16 Haziran 2026	Accepted: June 16, 2026

DOI: 10.22520/tubaar.1868336

Emrullah KALKAN*

Özet

Anadolu'nun birçok bölgesinde Erken Tunç Çağı'na ait çok sayıda yerleşim bilinmesine karşın, Batı Karadeniz Bölgesi'nde bu dönem oldukça az tanınmaktadır. Bölgenin bu dönemlere ait yerleşimlerinin daha çok mağaralar olduğu göz önüne alındığında, yapılan araştırmalarla yeni höyük tipi yerleşimlerin bulunması önemli bir keşif olarak görülebilir. Bu nedenle, Karabük'ün Eskipazar ilçesinde yürütülen yeni yüzey araştırmalarında tespit edilen Çaylı Höyük'ün arkeolojik materyal kültürünün incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Çaylı Höyük büyük çoğunluğunu Filyos kültürünün temsil ettiği çanak çömlek geleneği, dokuma aletleri ve yontma taş aletleriyle, Batı Karadeniz Bölgesi protohistorik dönem araştırma tarihçesine önemli katkılar sunabilir. Henüz yalnızca yüzeyden toplanan materyal kültüre göre genel bir tarihleme yapılmış olmasına karşın, çanak çömlek geleneği içerisindeki siyah ağız kenarlı kaseler gibi karakteristik parçalar, çift konik ağırşaklar ve protohistorik taş aletler yerleşimin Erken Tunç Çağı'nda kısa süreli ve tek evreli olarak iskân edildiğini düşündürmektedir. Muhtemelen hammadde elde etme amacıyla bir traverten taş yatağı üzerinde kurulmuş olan höyüğün yakın çevresinde de bu çağa ait birçok yerleşimin olduğu son araştırmalar ile anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Tunç Çağı, Filyos Kültürü, Çanak Çömlek, Yontma Taş, Eskipazar

* Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Çorum / Türkiye.
e-posta: emrullahkalkan@gmail.com ORCID: 0000-0001-5953-7193

Bu makalenin atfı künyesi / *How to cite this article:* Kalkan, E. (2026). Batı Karadeniz'de yeni keşfedilen bir erken tunç çağ yerleşimi: Çaylı höyük. *TÜBA-AR*, 38, 25-45. <https://doi.org/10.22520/tubaar.1868336>

Abstract

Despite the presence of numerous settlements dating back to the Early Bronze Age (EBA) across many regions of Anatolia, this period is relatively poorly documented in the Western Black Sea Region. Considering that the known settlements from this era in the region are predominantly caves, the discovery of new tell-type settlements through recent research can be viewed as a significant finding. For this reason, the study of the archaeological material culture of Çaylı Höyük, which was identified during new surveys conducted in the Eskipazar district of Karabük, is of great importance. Çaylı Höyük is poised to make substantial contributions to the research history of the Protohistoric period in the Western Black Sea Region with its pottery tradition—largely represented by the Filyos culture—along with weaving implements and chipped stone tools. Although a general dating has only been established based on the material culture collected from the surface, the presence of characteristic potteries such as black-topped bowls, biconical spindle whorls, and protohistoric stone tools suggests that the settlement was likely inhabited for a short duration during a single phase in the Early Bronze Age. It is hypothesized that the tell was established on a travertine quarry, probably for the purpose of raw material acquisition and recent research indicates that many settlements belonging to this era are also present in the immediate vicinity of the mound.

Keywords: Early Bronze Age, Filyos Culture, Pottery, Chipped Stone, Eskipazar

Bolu, Düzce, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Karabük illerini kapsayan Batı Karadeniz Bölgesi'nin arkeolojik araştırma tarihçesi, 1950'li yıllardan günümüze dek uzun bir sürece yayılmaktadır. Bölgedeki araştırmalar, keşif gezileriyle başlayarak zamanla sistematik yüzey araştırmalarına ve disiplinler arası kazı çalışmalarına evrilmiştir. Batı Karadeniz Bölgesi'nde sistematik arkeolojik araştırmaların temelleri 1950-1952 yılları arasında Ahmet Gökoğlu'nun Kastamonu, Sinop, Çankırı ve Zonguldak'ı da kapsayan geniş ölçekli gezileri ile atılmıştır (Gökoğlu, 1952). Bu çalışmalar bölgenin arkeolojik potansiyelinin ilk kez geniş bir coğrafyada belgelenmesini sağlamıştır. 1950-1980 yılları arasında yürütülen öncü yüzey araştırmaları ve taramalarda İsmail Kılıç Kökten, Kastamonu ve Zonguldak hattında yürüttüğü yüzey araştırmaları ve Salman Höyük incelemeleriyle bölgenin tarih öncesine dair önemli veriler sunmuştur (Kökten, 1948, s. 224). Aynı dönemde Enver Bostancı'nın Kastamonu Gökırmak Vadisi'ndeki çalışmaları (Bostancı, 1952) ve Charles Burney'nin Kastamonu-Eskişehir hattındaki araştırmaları (Burney, 1956), bölgenin Anadolu kronolojisindeki yerini netleştirmeye yönelik girişimler olarak öne çıkmaktadır. Bunun ardından 1977 yılında Pauline Donceell-Voute, Kastamonu ve Sinop'un iç kesimlerinde, özellikle Salur Höyük'te, gerçekleştirdiği çalışmalarla bölgenin araştırma tarihçesine katkıda bulunmuştur (Naumann ve ark., 1979, s. 190). Bölgede görece daha sistemli ve kurumsallaşmış projeler ise 1990-2010 yılları arasında karşımıza çıkar. Aykut Çınaroğlu tarafından 1990 yılında başlatılan Orta Karadeniz Bölgesi Gökırmak ve Araç/Ilgaz Havzaları Araştırma Projesi, Kınık Höyük odağında bölgenin protohistorik yerleşim düzenini incelemiştir (Genç, 2008). Sonrasında 1995-2000 yılları arasında Catherine Kuzucuoğlu, Catherine Marro, Aslı Erim Özdoğan ve Aksel Tibet'ten oluşan disiplinler arası bir ekip tarafından araştırılmaya devam edilen Kastamonu'nun pek çok ilçesi derinlemesine araştırılmıştır (Marro ve ark., 1996). Aynı süreçte, Roger Matthews başkanlığında yürütülen Paphlagonia Projesi (1997-2001), Çaylı Höyüğün yer aldığı Eskipazar ilçesini de kapsayan, Çankırı ve Karabük illerinde bölgenin yerleşim stratejilerini geniş bir zaman diliminde ele almıştır (Matthews & Glatz, 2009). 2000'li yılların başında ise mağara arkeolojisi ve spesifik yerleşim kazıları ivme kazanmış, Turan Efe'nin Zonguldak Yassıkaya Mağarası kazısı (Efe, 2004, s. 27) ve Güngör Karauguz'un Zonguldak genelindeki yüzey araştırmaları (2004-2006) bu dönemin dikkat çeken çalışmaları olmuştur (Karauguz & Düring, 2009, s. 153). Elif Genç'in 2008'de yeniden başlattığı Kınık Höyük kazıları bölgenin Demir Çağı ve öncesine dair stratigrafik verilerini güncellemiştir (Genç, 2008). 2010 sonrası ise günümüze dek süren yeni araştırmalar dönemini temsil eder. Bu dönemde Batı Karadeniz arkeolojisi, özellikle kıyı şeridi ve iç vadilerdeki mağara yerleşimleri ile Neolitikleşme süreçlerine odaklanmıştır. Bleda During ve Victor Klingenberg'in Cide-Şenpazar araştırmaları (2009-2011), bölgenin kıyı arkeolojisine yeni bir bakış açısı getirmiştir (Düring & Klinkenberg, 2015). Zonguldak-Ereğli bölgesinde Adnan Baysal, Hamza Ekmen ve Gülden Ekmen tarafından yürütülen çok sayıda yüzey araştırması ve 2017'den bu yana devam eden İnönü Mağarası Kazısı, bölgenin Kalkolitik ve Tunç Çağı kültürleri için anahtar bir yerleşim haline gelmesini sağlamıştır (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 72). Bölgedeki en güncel protohistorik dönem araştırması ise 2024 yılında başlatılan ve devam etmekte olan Eskipazar Protohistorik Dönem Yüzey Araştırması'dır. Çaylı Höyük gibi birçok yerleşim yeri ve bölge arkeolojisine katkı sunabilecek materyal kültür bu proje kapsamında tespit edilmiştir (Kalkan & Sevindik, 2025).

Bu araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlara göre Karabük-Eskipazar ve çevresinde Paleolitik Çağ'a dair veriler bulunmasına karşın (Matthews, 2007, s. 28), Neolitik Çağ'a ait verilere bölgeye özgü karakteristik bir özellik olarak rastlanmamaktadır (Özdoğan, 2000, s. 324). Bölgede mağara ve höyük yerleşimleriyle temsil edilen Protohistorik dönemlerin başlangıcının Kalkolitik Çağ'a dayandığı bilinmektedir (Efe ve ark., 2022, s. 10; Genç, 2008, s. 105). Bu dönemi takiben, yerleşim sayılarındaki dikkat çeken bir artış ile bölgede nüfus artışına işaret eden (Özdoğan, 2000, s. 326) Erken Tunç Çağ'da birçok mağara ve höyükte iskân görülmektedir (Efe, 2004, s. 27) (Fig. 12). Bölgenin Erken Tunç Çağ'daki karakteristik geleneğini; ilk olarak Batı Karadeniz arkeolojisi için büyük önem taşıyan Prof. Dr. Turan Efe tarafından tanımlanmış, Filyos Kültürü adı ile anılan el yapımı, kırmızı astarlı ve yoğun perdahlı çanak çömlekler oluşturmaktadır (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 65). Bunun yanı sıra bölgedeki kazı ve yüzey araştırmaları; bu toplulukların yaşam biçimlerini, ekonomilerini ve teknolojilerini aydınlatan diğer önemli maddi kültür kalıntılarını da ortaya koymaktadır. Örneğin kıyı kesimindeki mağaralarda yürütülen kazılarda yalın (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 75) ve özenli işçiliğe sahip dokuma aletleri ortaya çıkarılmıştır (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 65). Mimari gelenek, bölgenin coğrafi şartlarına uyumlu olarak genellikle ahşaptır. Bölgenin kıyı kesimini temsil eden

merkezlerden biri olarak İnönü Mağarası kazılarında ortaya çıkarılan süt üretim kapları (Ekmen, 2020, s. 81) hem Erken Tunç Çağ'da bölgenin Orta Anadolu ile benzer bir özelliğini (Schoop, 1998, s. 28) hem de hayvancılık faaliyetleri açısından nadir rastlanan somut kanıtları ortaya koymaktadır. Özetle, Doğu Trakya'dan Batı Karadeniz'e kadar geniş bir bölgede yayılan Filyos Kültürü'ne ait olduğu düşünülen bulgular; Batı Karadeniz Protohistorik dönem insan topluluklarının tekstil teknolojisine hâkim, ahşap mimariyi kullanan, hayvancılık odaklı bir ekonomiyi sürdüren ve Anadolu'nun diğer bölgelerindeki Erken Tunç Çağı toplulukları ile benzer bir organizasyon yapısına sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

1950'lerden günümüze dek sürdürülen Batı Karadeniz Bölgesi arkeolojik araştırmaları ile ortaya konulan bu çerçeve, yeni araştırmalar ile genişlemektedir. Son yıllarda bu araştırmalara bir yenisi eklenmiştir. Karabük'ün Eskipazar ilçesini *intensive* bir metot ile ve Protohistorik dönemler sınırlamasıyla araştırmayı hedefleyen Eskipazar Protohistorik Dönem Yüzey Araştırması (EPYA), 2024 yılında çalışmalara başlamıştır (Kalkan & Sevindik, 2025, s. 194). Daha öncesinde Amerikalı bir ekip tarafından Paphlagonia Projesi adı ile Eskipazar'ı da kapsayarak yürütölmüş bir yüzey araştırmasının ardından (Matthews & Glatz, 2009), yeniden çalışılmaya başlanan bölgede Protohistorik dönemlere ait yeni veriler elde edilmeye başlanmıştır (Kalkan, 2025). Çaylı Höyük bu araştırmalar kapsamında tespit edilen yeni verilerden birini temsil etmektedir (Fig. 1).

Materyal ve Metot

Eskipazar Protohistorik Dönem yüzey araştırmaları; ilçenin en güneyinde yer alan ve Gerede Çayı'nın sulağı alüvyonal düz alanlardan başlayarak daha dağlık bir jeomorfolojiye sahip orta ve kuzey alanlarda devam etmiştir. Yaklaşık 12 kişilik bir ekip tarafından ilçenin sahip olduğu toplamda elliye yakın köy araştırılmıştır. 5 m aralıklar ile yürüyen ekibin her seferinde asgari 50 m'lik bir hattı taradığı yürüyüşler; her bir köyde doğu-batı hattında P1 (point 1) ve P2 (point 2) sabitleri başlangıç ve bitiş koordinatları olarak belirlenerek günlük olarak QGis uygulasyonu harita veri tabanına aktarılmış ve ekibin sahada taradığı hatların ısı haritaları elde edilmiştir. Bu metot ile taranmamış alan kalmaması sağlanarak araştırmanın intensive metodolojisine sadık kalınmaya çalışılmıştır. Toplamda 80 km çapında, yaklaşık 500.000 hektarlık, bir alanın tarandığı Eskipazar'da arazi yüzeyine dağılmış Protohistorik döneme ait materyal kültüre ve yerleşim alanlarına ulaşılabilmiştir (Fig. 2). Yüzey araştırmasında yeni keşfedilen yerleşim alanları üzerinde yapılan çalışmalar sırasında beş toplama birimine ayrılmıştır. Yerleşimin genelde tepe noktasını temsil eden merkez birimi ve genelde eteklerini temsil eden doğu, batı, güney, kuzey alanları ayrı birer materyal toplama birimi olarak belirlenmiştir.

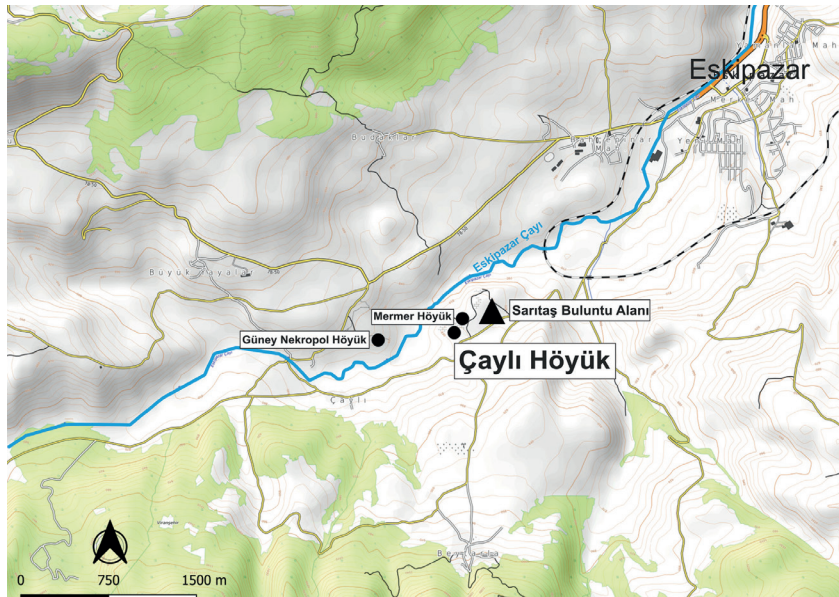
Çaylı Höyük: Konumu ve Çevresel Özellikleri

Eskipazar ilçesinin Çaylı Köyü'nde yürütölen yüzey araştırmasında, Protohistorik dönemlere ait çeşitli ve bol miktarda buluntu alanına rastlanmıştır (Fig. 2). Buluntu alanlarından EPYA.25.01 kodu ile tanımlanmış Çaylı Höyük'te; Erken Tunç Çağı'na tarihlendiği düşünülen çok sayıda çanak çömlek, taş alet ve yonga artığı ile ayrıca az miktarda dokumacılık aletleri bulunmuştur. Çaylı Höyük; bölgenin jeolojik yapısının yanı sıra sosyal ve ekonomik yapısı için önemli bir kaynak olan ve yöre halkı tarafından mermer olarak nitelendirilen sarı traverten doğal taş yatakları üzerinde konumlanmıştır (Fig. 3). İlçede yürütölen önceki araştırmalarda (Matthews & Glatz, 2009, s. 85) fark edilememiş yerleşimin, en yoğun olduğu yerde 1,5 m kültür dolgusuna sahip olduğu düşünülmektedir. Höyüğün ana kayası traverten doğal taş yatağıdır ve traverten yatakları ova seviyesinden yaklaşık 10 m yüksekte olup höyüğün bu yükselti üzerinde konumlanmış olmasının nedeni çevreye hâkimiyet avantajı olmalıdır. Höyüğün yaklaşık 250 m batısında konumlanan Eskipazar Çayı; sunduğu zengin su ürünleri ve elverişli ekosistem sayesinde yerleşim sakinlerinin temel yaşamsal gereksinimlerinin karşılanmasında stratejik bir rol oynamış olmalıdır (Fig. 2-3).

Figür 1

Eskipazar İlçe Haritası / Eskipazar District Map (Qgis, 2026, E. Kalkan)

Bölgenin Protohistorik Dönem karakteristik mimarisinin ahşap ağırlıklı olması nedeniyle yerleşimlerde katmanlaşma ve dolayısıyla höyükleşme oluşmamaktadır (Özdoğan, 2000, s. 323). Arazi topoğrafyasının anomalileri de küçük höyüklerin ve düz yerleşmelerin doğal yükseltilerden ayırt edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Anadolu'nun diğer bölgelerinde olduğu gibi nicelik açısından höyük zenginliğine bu bölgede rastlanmamaktadır. Yerleşimlerin bu şekilde sadece birkaç katmandan oluşması, diğer bölgelerde karşılaşılan höyüklerin tipolojisine benzer olmaması ve ayrıca bu dönemlerde insan topluluklarının göçebe olmaları (Çalışkan Akgül, 2016, s. 11) gibi nedenler; bölgenin tarih öncesini ve protohistoryasını bir *terra incognita* hâline getirmiştir (Efe ve ark., 2022, s. 4). Bu nedenle, bölgede bu dönemlere ait yeni yerleşimlerin tespit edilmesi önemli bir gelişmedir. Anadolu Erken Tunç Çağı; yerel kültürel kimliklerin korunduğu, Mezopotamya'dan Balkanlar'a uzanan geniş bir ticari etkileşimin yaşandığı dinamik bir dönemdir. Bu dönem Anadolu'da çanak çömlek geleneklerine göre farklı kültür bölgeleri ile tanımlanmıştır (Fidan ve ark., 2015, s. 68). Erken Tunç Çağı, Anadolu'da sosyal açıdan; basit köy yerleşimlerinden anıtsal yapılara ve kale-kent yapılarının görüldüğü daha karmaşık ve tabakalı bir toplum yapısına geçiş sürecini temsil eder. Özellikle Erken Tunç Çağı II ile maden teknolojisindeki endüstriyel gelişim ve Erken Tunç Çağı III başındaki çömlekçi çarkı kullanımı; bu dönemi teknolojik ve ekonomik bir kırılma noktası hâline getirerek Anadolu'yu önemli üretim ve ticaret merkezlerinden biri konumuna taşımıştır. Çaylı Höyük araştırmaları; Batı Karadeniz özelinde, Anadolu Erken Tunç Çağı literatürü için yeni veriler sunmaktadır.

Figür 2

Çaylı Höyük ve Çevresindeki Protohistorik Yerleşimler (Qgis, 2025, E. Kalkan) / Protohistoric Settlements in and around Çaylı Höyük (Qgis, 2026, E. Kalkan)

Figür 3

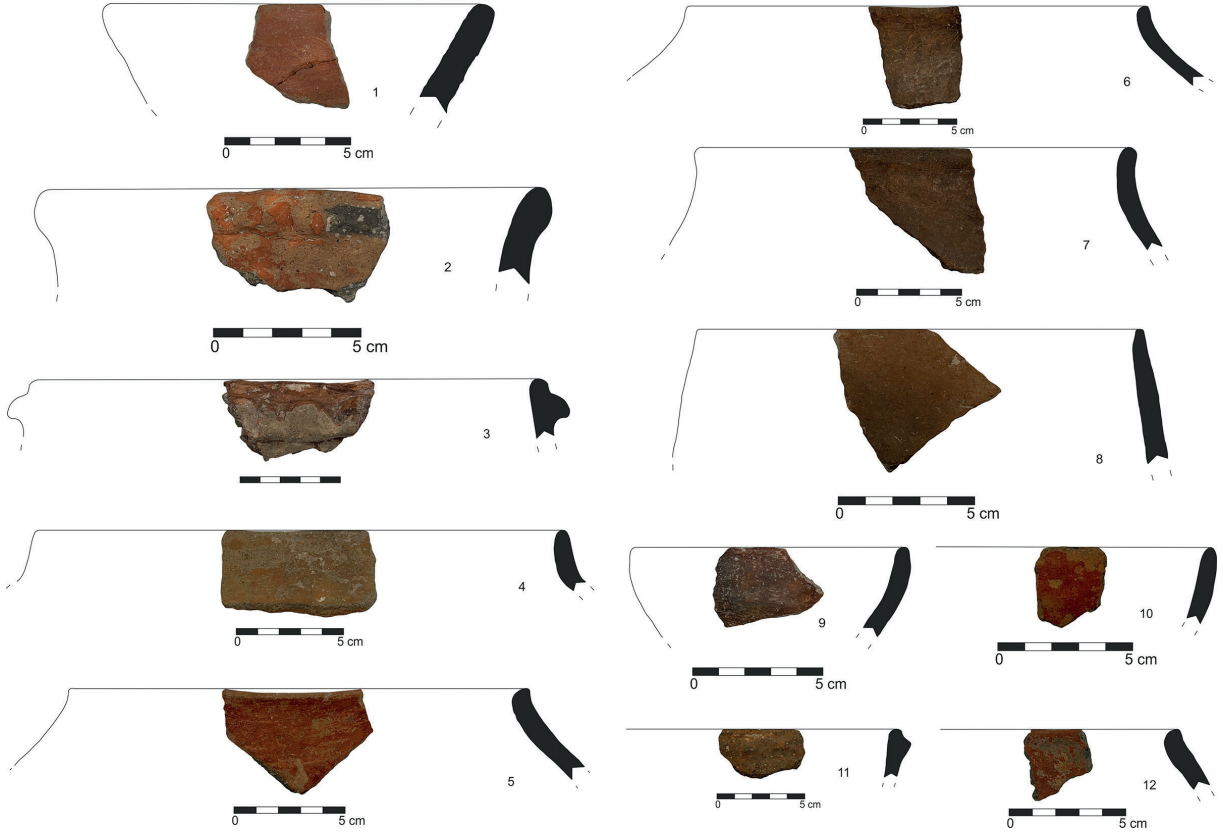
Traverten Taş Yatağı Üzerinde Konumlanan Çaylı Höyük / *Çaylı Höyük Located upon a Travertine Formation*

Çanak Çömlekler

Çaylı Höyük çanak çömlekleri; kırmızı astarlı mallar (Fig. 4), kahve astarlı mallar (Fig. 5), yalın mallar (Fig. 5), koyu yüzü (gri-siyah) mallar (Fig. 5) ve siyah ağız kenarlı (*black-topped*) mallar (Fig. 5) olmak üzere karakteristik beş mal grubuna ayrılmaktadır. Çanak çömleklerin tamamı el yapımıdır. Bu buluntular; kum, taşçık, mika, kireç ve kuvarstan oluşan mineral katkılı bir hamur yapısına sahiptir (Fig. 7). Örneklerin neredeyse tamamında kum, mika ve taşçıga rastlanmaktadır. Kuvars ve kireç nadiren kullanılmış olup genellikle ince boyutlu tercih edilen minerallerin, çok az oranda iri boyutlarda olduğu görülmektedir.

Genel olarak kum-taşçık-mika kombinasyonundan oluşan mineral katkının; Anadolu Erken Tunç Çağı çanak çömlek geleneğinde hamurun direncini artıran, perdahın yanı sıra yüzeye parlaklık estetik amaçlı tipik bir geleneği yansıttığı anlaşılmaktadır. Katkıların kullanım oranları ve miktarları ile ilgili detaylı bilgiler katalog kısmında açıklanmıştır. Höyük yüzeyinden toplanan ve tanımlanabilen parçaların biçimleri kâseler, çömlekler ve çanaklardan oluşmaktadır. Bazı mal gruplarını örneklemek amacıyla, karakteristik bir biçimi yansıtmayan gövde parçaları kullanılmıştır. En sık rastlanan biçim ise çömleklerdir.

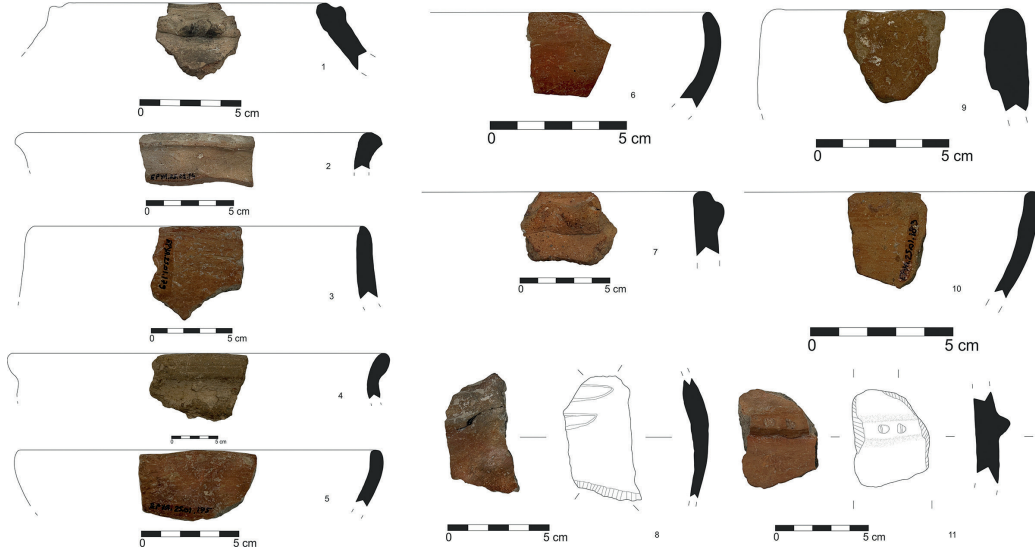
Yalın mallar dışındaki tüm mal gruplarının neredeyse tamamı özenle astarlanmış ve yoğun şekilde perdahlanmıştır. Batı Anadolu'da sıklıkla rastlanılan kazıma bezeme geleneğine Çaylı Höyük'te rastlanmamaktadır. Höyükteki bezemelerin tamamı kabartma formundadır. Bu özelliği ile Çaylı, bölgenin diğer yerleşimleriyle de benzerlik göstermektedir. Kabartma bezeme olarak en sık uygulanan tür; Batı Karadeniz'in kıyı kesimini karakterize eden Filyos geleneğinin bezeme motifi olan, kabartma bant üzerine yapılmış parmak baskı bezemeleridir (Fig. 4.2,3,11; 5.1,7,11; 6.3). Bunun yanı sıra farklı türde kabartma bezemelerin de (Fig. 5.8) kullanıldığı görülmektedir. Mal grupları arasında; özellikle literatürde Filyos Kültürü olarak tanımlanan (Efe ve ark., 2022, s. 25) kırmızı astarlı, yoğun perdahlı mallar ve yine literatürde ağız kenarı karartılmış, dış yüzeyi kırmızı veya kahve astarlı «siyah ağız kenarlı» (*black-topped*) kâseler (Fig. 6.1,2) (Sarı, 2007, s. 647), höyüğün bir Erken Tunç Çağı yerleşimi olduğuna kuvvetle işaret etmektedir. Çaylı Höyük çanak çömlek geleneğinin benzerleri için, bölgedeki protohistorik kültürlerin yerel karakteristik özelliklerinin daha ağır basması nedeniyle yalnızca Batı Karadeniz Bölgesi Erken Tunç Çağı yerleşimleri ile sınırlı bir karşılaştırma çalışması yapılmıştır (bkz. katalog).

Figür 4Kırmızı Astarlı Çanak Çömlekler / *Red Slip Ware*

Çaylı Höyük mal grupları ve biçimler açısından Batı Karadeniz Bölgesi içerisinde en yakın benzerliklerin; kıyı kesimde Zonguldak-Yassıkaya, İnönü, Sofular, Dörtinler Mağaraları ile Döküktepe ve Türbetepe yerleşimleri ile kurulabildiği anlaşılmaktadır. Bu yerleşim yerlerinin yanı sıra iç kesimde yer alan ve çanak çömlek benzerliği görülen diğer yerleşimler; başta Eskipazar ve çevresinde yer alan Hadrianopolis Güney Nekropol Höyüğü (Kalkan & Çelikbaş, 2022, s. 424), Yazıboy Höyük ve Kelemen Mağarası ile Çankırı-Salur Höyük'tür (Fig. 12). Çaylı'nın çanak çömlekleri arasındaki koyu yüzlü mal grubundan birkaç parçanın da Kalkolitik Çağ'a ait olabileceği değerlendirilmekte (Ekmen, 2020, s. 52; Kader & Ekmen, 2024, s. 215), bu nedenle yerleşimin yalnızca Erken Tunç Çağ'da iskân edilmiş olabileceği yorumu genel geçerdir. Yerleşimin hangi dönemlerde ne kadar süre iskân edildiği gibi arkeolojik sorunsalların somut verilerle teyit edilmesi veya genel olarak Batı Karadeniz Bölgesi'nin iç kesimlerinde literatürce az bilinen höyük tipi yerleşimlerin kazılarla araştırılması gerekliliği doğrultusunda; Çaylı Höyük'te gerçekleştirilecek gelecek dönem kazı çalışmaları oldukça özgün ve nitelikli katkılar sunabilir.

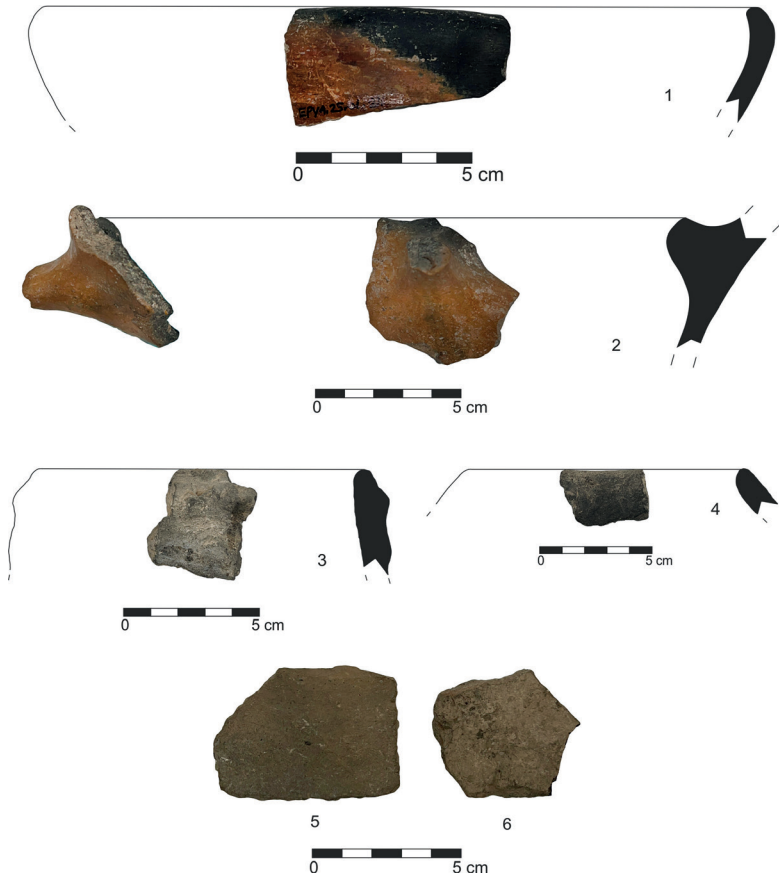
Çaylı Höyük Erken Tunç Çağı çanak çömlek geleneğinde gözlemlenen el yapımı, kırmızı astarlı ve yoğun perdahlı Filyos Kültürü örnekleri, yerleşimin bölgesel karakterini yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra siyah ağız kenarlı kaseler gibi karakteristik parçalar, Batı ve İç Anadolu ile kurulan kültürel etkileşim ağlarına işaret etmektedir. Özellikle Batı Anadolu'da yaygın olan kazıma bezeme geleneğinin aksine, Çaylı Höyük'te kabartma bezemelerin tercih edilmesi ve katkı farklılıkları, Erken Tunç Çağında Batı Karadeniz bölgesinin özgün kültürel yapısını vurgulamaktadır. Buna karşın, Çaylı veya Eskipazar özelinde tamamen izole ve özgün bir kültürel yapıdan söz etmek mümkün değildir. Batı Karadeniz bölgesi, coğrafi olarak kıyı kesimi ve dağların ardında kalan iç kesim olmak üzere iki farklı kültür bölgesine ayrılmaktadır (Ekmen & Ekmen, 2022, s. 115). Konum itibarıyla iç kesimi temsil eden Çaylı Höyük ile kıyı bölgesi arasında, özellikle çanak çömlek gelenekleri bakımından benzerlikler ve farklılıklar saptanmıştır. Söz konusu benzerlikler; kırmızı astarlı ve yoğun perdahlı mal grubunun baskınlığı, kabartma bant üzerine parmak baskı bezemenin sık kullanımı ve siyah ağız kenarlı kaselerin her iki bölgede de üretilmiş olması olarak sıralanabilir. Çaylı Höyük'te rastlanmamış olsa da çok yakınındaki Güney Nekropol Höyüğü'ndeilmek kulplara da rastlanması (Kalkan ve ark., 2025, s. 22, Şek. 6) kıyı ve iç kesim çanak çömlek geleneğinin ortak bir diğer özelliğidir.

Farklılıklar ise; Filyos ve Batı Anadolu geleneğinde tipik olan gaga ağızlı testilere aylı ve çevresinde rastlanmamasıdır. Bu durum gaga ağızlı kap geleneğinin kıyıya özgü bir özellik olarak yorumlanabilir. aylı Höyük verilerinin şimdilik yalnızca yüzey araştırmalarına dayanması, ilk gözlemlere göre yerleşimin Erken Tunç ağı içerisinde tek evrelî ve kısa süreli bir iskna sahip olduğunu düşündürmektedir. Bazı parçaların daha erken dönemlere işaret etme potansiyeli bulunsa da yerleşimin kronolojik evrelerine dair kesin bir saptama için arkeolojik kazı çalışması yapılması bu konu hakkında daha sağlıklı bilgiler ortaya koyacaktır. Mevcut veriler ışığında, yerleşimin Erken Tunç ağı'nda iskân edildiği yönündeki değerlendirme henüz genel geçer görüşü temsil etmektedir.

Figür 5

Kahve Astarlı anak çömlekler / *Brown Slip Ware*

Figür 6

Siyah Ağız Kenarlı Kaseler, Koyu Yüzlü ve Yalın anak çömlekler / *Black-Topped Bowls, Dark-Faced and Plain Wares*

Kahve Astarlı

Kırmızı Astarlı

Koyu Yüzlü

Siyah Ağız Kenarlı

Yalın Mallar

Figür 7

Mal Gruplarına Göre Mikroskopik Kesitleri / Microscopic Sections According to Ware Group

Dokuma Aletleri

Yazılı kaynakların bulunmadığı dönemlerde dokumacılık ekonomisinin mevcudiyeti; arkeolojik araştırmalarda tespit edilen ağırşaklar ve genellikle hayvan kemiklerinden üretilen bız vb. buluntular ile kanıtlanmaktadır (Martensson ve ark., 2009, s. 373). Protohistorik dönemlerde dokumacılığın gündelik yaşamın rutin bir parçası olduğu ve konutların mutlaka bir bölümünün ışık mahiyetinde dokuma üretimine ayrıldığı, mekân analizleri aracılığıyla anlaşılmaktadır (Abay, 2014, s. 176).

Söz konusu üretim ekonomisinin araçsal bileşenlerinin önemli bir parçasını ağırşaklar temsil eder. İplik, lifin eğirme yöntemiyle işlenmesi neticesinde elde edilmektedir. İpliğe doğru bükümü kazandırmak için kullanılan temel gereçlerden biri, taş veya pişmiş topraktan üretilen ağırşaklardır. Dokumacılık faaliyetinin temel araçlarından olan ağırşak, merkezindeki delikten iğ çubuğuna geçirilerek ipliğin düşey düzlemde düzenli bir biçimde dönmesini sağlamaktadır (Barber, 1991, s. 43). Bız ise genellikle büyük veya küçükbaş hayvanların tarak veya dirsek gibi uzun kemiklerinin eklem kısımlarının tutamak, gövde kısımlarının ise aşındırılarak sivriltilmesiyle elde edilen; deri işleme, tekstil üretimi veya sepetçilik gibi faaliyetlerde delme, dikme ve birleştirme işlemlerinde kullanılan fonksiyonel bir el aleti olarak tanımlanmaktadır.

Figür 8

Çaylı Höyük Dokumacılık Aletleri (solda: ağırşak – sağda: kemik bız) / Çaylı Höyük Weaving Tools (left: spindle whorl – right: bone awl)

Çaylı Höyük'te henüz sistematik bir kazı çalışması yürütülmemiş olmasına karşın yüzey araştırmaları sırasında tespit edilen bir ağırşak ve kemik bız (Fig. 8), yerleşimin sosyo-ekonomik yapısını anlamak bakımından öneme sahiptir. Söz konusu ağırşak, çift konik biçimli olup; 40 gr ağırlığında, 3,9 cm çapında ve 0,6 cm delik çapına sahiptir. Dokumacılık faaliyetlerinde üretilen ipliğin inceliği üzerinde ağırşakın

ağırlığı ve delik çapı belirleyici özelliklerdir. Deneysel çalışmalara dayanan hesaplamalar (Martensson ve ark., 2009, s. 374), 40 gr ağırlığındaki bu ağırşağın 0,3-0,8 cm aralığında kalınlığa sahip iplik eğirme kapasitesinde olduğunu göstermektedir. Bu veri, yerleşimde orta-ince nitelikte iplik üretiminin gerçekleştirildiğine işaret etmektedir.

Anadolu'da Neolitik ağ'da ve öncesinde dokuma hammaddesi olarak kullanılan ketenin yanı sıra, Erken Tunç ağı'nda koyun yönünün de hammadde olarak sürece dahil olması, üretim hacminde kayda değer bir artışa yol açmıştır (Fazlıoğlu, 2001, s. 3). aylı ağırşağının bezemesiz oluşu ve çift konik ya da hafif basık küresel formu, kronolojik olarak Erken Tunç ağının erken safhalarını desteklemektedir. Benzer nitelikteki yalın ağırşakların Yassıkaya'da da tespit edilmiş olması (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 65), Filyos kültürü dahilindeki kıyı ve dağlık i kesimler arasında bu dönemde benzer ekonomik modellerin varlığına işaret etmektedir. Tarihleme açısından, çift konik ağırşaklara Batı Anadolu'da sıklıkla rastlanmasına rağmen, dokuma araçlarının çanak çömleklere kıyasla daha az karakteristik dönem özelliği taşıdığı bilinmektedir. Ayrıca Batı Karadeniz bölgesinde dokuma aletlerine, çanak çömlek veya yontma taş buluntulara oranla daha nadir rastlanmaktadır. Bu bağlamda, çanak çömlek geleneği referans alınarak tarihlendirilen aylı Höyük Erken Tunç ağı dokumacılık aletleri, yerleşimin ve bölgenin sosyo-ekonomik statüsü hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Yontma Taşlar

aylı Höyük yontma taş buluntuları ve üretim süreci sonrası açığa çıkan yonga artıkları, hammadde kullanımının temel olarak çakmaktaşı ve obsidiyen odaklı olduğunu göstermektedir. Eskipazar ilçesi genelinde y r t len yontma taş araştırmaları kapsamında; bölgenin Paleojen, Neojen ve Kuvaterner dönemlerine ait çeşitli jeolojik formasyonlar ile volkanik ve karstik oluşumlara sahip olduğu saptanmıştır (Kalkan & Sevindik, 2025, s. 196). Bölge genelinde tespit edilen yontma taş buluntuların hammadde analizleri, akmaktaşının en baskın grubu oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Kalsedon ve kuvarsitin düşük oranlarda temsil edildiği bölge koleksiyonunda, obsidiyen hammaddeye de rastlanmaktadır. Yerel çakmaktaşı hammaddesinin muhtemelen kireç taşı (kalker) kayaçları içerisinde lokalize olduğu düşünülmektedir.

Teknolojik gözlemler ışığında, buluntuların önemli bir bölümünü oluşturan çakmaktaşı hammaddesinin *tabular* tipte olduğu saptanmıştır. aylı Höyük ve Batı Karadeniz'deki diğer erken dönem yerleşimlerinden elde edilen obsidiyen örneklerine yönelik kapsamlı arkeometrik analizlerin henüz gerçekleştirilmemiş olması (alışkan Ağ l ve ark., 2023, s. 10), potansiyel hammadde kaynaklarının lokasyonu hakkında kesin bilgi edinilmesini şimdilik kısıtlamaktadır. Bu arkeolojik sorunsalın çözümlenmesi amacıyla, aylı Höyük obsidiyenlerini de kapsayan, Eskipazar Protohistorik dönem yerleşimlerinde bulunan obsidiyenlerin analiz edileceği yeni bir arkeometrik analiz projesi başlatılmıştır.

aylı Höyük yüzeyinden toplanan çakmaktaşı kökenli orak bıçağı (Fig. 9), delici ve yan kazıyıcı gibi tam alet formları ile kırık u ve dilgi parçaları (Fig. 11), yerleşimin protohistorik dönem tekno-tipolojik özelliklerinin anlaşılması bakımından önemli bulgulardır. Obsidiyen hammaddeli tam bir alete rastlanmamakla birlikte, ele geçen yonga artıkları (Fig. 10), köken araştırmaları neticesinde saptanacak olan bölgeler arası etkileşim modellerinin analizi açısından önem arz etmektedir.

Buluntular arasında yer alan tam aletlerden orak bıçağının (Fig. 9) hammaddesi; yüksek kaliteli, yarı saydam ve bal rengi tonlarında çakmaktaşından oluşmaktadır. Genellikle düzenli yonga ve dilgi üretimine elverişli nodüllerden elde edilen bu hammadde kaynağının, yüzey araştırmaları sırasında Eskipazar'daki Kimistene Antik Kenti çevresinde konumlandığı tespit edilmiştir. Üretim yöntemi dilgi teknolojisine işaret etmektedir. Dorsal yüzeydeki birbirine paralel sırtlar, parçanın çekirdekten basınç veya dolaylı vuruş tekniğiyle düzenli bir şekilde çıkarıldığını göstermektedir. İncelenen  rnek bir dilginin medial bölümü olup; proksimal ve distal kısımları tahribata maruz kalarak kırılmıştır. Kesitte gözlemlenen hafif içbükeylik, büyük çekirdeklerden elde edilen dilgilerin karakteristik bir özelliğidir. Her iki kenarda da ince ve düzenli rötuşlar mevcuttur.

Özellikle dorsal bakışa göre sağ kenarda daha belirgin, dişli veya yarı dik bir rötuş dizisi saptanmıştır. Alet üzerinde henüz kullanım izi analizi gerçekleştirilmemiş olsa da yoğun silika parlaklığı, parçanın orak bıçağı olarak işlev görmüş olma olasılığını güçlendirmektedir.

Çakmaktaşı kökenli bir diğer tam alet formu ise bir delicidir (Fig. 11.1). Uç kısmına doğru birleşen kenarlardaki yarı dik rötuşlar, bu parçanın delme veya kazıma işlemlerinde kullanıldığına delalet etmektedir. Diğer bir alet, geniş ve nispeten kalın bir yonga üzerine şekillendirilmiş yan kazıyıcıdır (Fig. 11.2). Dorsal yüzeydeki geniş yonga negatifleri ve kenar boyunca devam eden istikrarlı rötuş dizisi, aletin aktif kullanımına ve muhtemelen birkaç kez yeniden keskinleştirildiğine işaret etmektedir. Çaylı Höyük çakmaktaşı buluntularının gri, beyaz (patinalı), kahverengi/bal rengi ve opak renk varyasyonları sergilemesi, yerleşim çevresindeki hammadde kaynaklarının çeşitliliğini ve zenginliğini ortaya koymaktadır (Kalkan & Sevindik, 2025, s. 196) (Fig. 11.3).

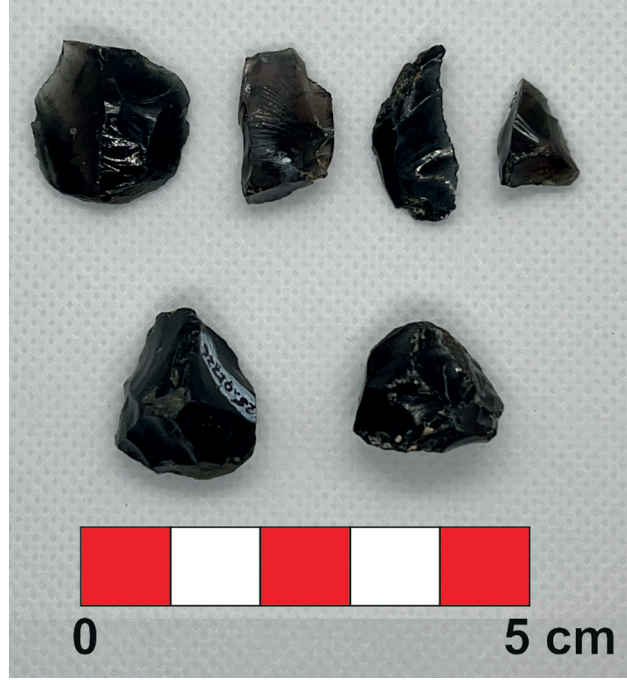
Çaylı Höyük obsidiyen buluntuları, çakmaktaşı örneklerin aksine tam aletlerden ziyade, doğrudan üretim sürecine işaret eden yonga artıklarından oluşmaktadır (Fig. 10). Yerleşimin obsidiyen topluluğu içerisinde, literatürde tükenmiş çekirdek olarak tanımlanan parçalar ile yoğun üretim artıkları dikkat çekmektedir. Çekirdek yüzeylerindeki negatif izler, bu çekirdeklerden sistematik bir biçimde mikro-dilgi ve küçük ölçekli yongaların elde edildiğini belgelemektedir. Mevcut veriler, obsidiyenin yerleşime yalnızca bitmiş ürün olarak ithal edilmediğini; aksine hammaddenin yumru veya önceden hazırlanmış çekirdek biçiminde tedarik edilerek *in situ* işlendiğini kanıtlamaktadır (Muşkara & Konak, 2023, s. 35).

Obsidiyen buluntular üzerinde yürütülmekte olan arkeometrik analizler sonucunda elde edilecek veriler, Eskipazar'ın Protohistorik dönemdeki hammadde tedarik organizasyonuna ışık tutacaktır. Bu sonuçlar neticesinde, obsidiyenin Doğu Anadolu veya Volkanik Kapadokya gibi uzak kaynaklara mı, yoksa Galatia gibi yerel kaynaklara mı ait olduğu veya daha karmaşık bir bölgesel ticaret organizasyonunun parçası olup olmadığı saptanabilecektir (Düring & Gratuze, 2013, s. 175).

Figür 9

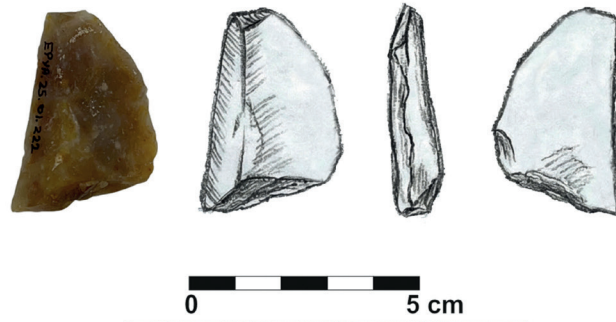
Çaylı Höyük Çakmaktaşı Aleti / Çaylı Höyük Flint Tool

Figür 10

Çaylı Höyük Obsidiyen Üretim Artıkları / *Obsidian Debitages from Çaylı Höyük*

1

2

3

Figür 11

Çaylı Höyük Çakmaktaşı Aletleri ve Yonga Artıkları / *Flint Tools and Flake Debitages from Çaylı Höyük*

Figür 12

Batı Karadeniz Bölgesi Erken Tunç Çağ Yerleşimleri Haritası / Early Bronze Age Sites Map in Western Black Sea Region (Qgis, 2026, E. Kalkan)

Değerlendirme ve Sonuç

Batı Karadeniz Bölgesi'nin kıyı ve iç kesimlerinde, jeomorfolojik koşulların belirleyici etkisiyle şekillenen iki farklı yerleşim modeli görülmektedir. Kıyı hattına paralel uzanan sıradağlar, bölgenin iklimsel karakterini ve sosyo-ekonomik dokusunu doğrudan etkileyen bir bariyer niteliğindedir. Bu sarp ve zorlu coğrafyada, yerleşik topluluklar doğal oluşumları barınma amacıyla kullanmışlardır. Özellikle kıyı kuşağında gözlemlenen mağara tipi yerleşimler, dağlık yapının sunduğu korunaklı barınma olanaklarının bir sonucu olarak, bölgedeki sosyal yaşamın fiziksel çevreyle kurduğu etkileşimin bir yansımasıdır. Mağara yerleşimlerinin yanı sıra özellikle iç kesimlerde höyükler daha sık karşımıza çıkmaktadır. Eskipazar'da gerçekleştirilen güncel yüzey araştırmaları sonucunda tespit edilen Çaylı Höyük, bölgedeki höyük tipi yerleşimlerin niceliği açısından öneme sahiptir.

Filyos Kültürü'nün Doğu Trakya'dan Batı Karadeniz'e uzanan geniş bir coğrafyada gösterdiği yaygın etki, teknolojik ve estetik bir ortaklığa işaret etse de kıyı ve iç kesimler arasındaki biçim farklılıkları kültürel ortak değerlerin oluşmuş olmasına karşın, alt bölgelerde sosyo-ekonomik farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Çanak çömlek geleneği açısından bakıldığında gaga ağızlı testilerin iç kesimlerde görülmemesi veya iç kesimde kazıma bezemeye hiç rastlanmazken, sadece kabartma bezemeli kaplar kullanılmış olması gibi karakteristik özellikler, kıyı kesiminin deniz yoluyla Troya gibi Batı Anadolu kültürleri ile etkin bir kültürel ilişkisinin olduğuna işaret etmektedir. Buna karşın dağlık iç kesimlerin kendi kapalı ekonomileri ve geleneksel kullanım alışkanlıklarını koruması, Filyos Kültürü çatısı altında alt bölge kimliklerinin de korunduğuna, coğrafi sınırlar nedeniyle ticari ve kültürel ilişkilerin nispeten daha az olduğu bölgeler ile etkileşimin de sınırlı olduğuna işaret etmektedir.

Yerleşimin sosyo-ekonomik yapısına dair somut veriler ise dokumacılık ve yontma taş endüstrisinde karşımıza çıkmaktadır. Bulunan çift konik ağırşak ve kemik bız, yerleşimde deri/tekstil üreticiliğinin yapıldığını kanıtlamaktadır. Yontma taş buluntuları arasında çakmaktaşı kullanımının baskınlığı görülmekle birlikte,

az oranda rastlanan obsidiyen yonga artıkları da vardır. Sonuç olarak Çaylı Höyük, Batı Karadeniz'in henüz tam olarak aydınlatılamamış olan Erken Tunç Çağı kronolojisi için yeni bir anahtar yerleşimi temsil etmektedir. Höyükten elde edilen veriler, iç kesimlerde yer alan çevre yerleşimler ile çok sayıda benzer özellikler yansıtırken, kıyı kesimde yer alan Yassıkaya ve İnönü Mağaraları gibi merkezlerle kurulan teknolojik ve tipolojik benzerlikler ışığında, bölgenin Protohistorik dönemdeki yerleşim modellerinin anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Gelecekte yapılacak olan olası kazı çalışmaları, Çaylı Höyük'ün Filyos Kültürü içerisindeki rolünün daha net anlaşılması için, Batı Karadeniz özelinde ve Anadolu genelinde Erken Tunç Çağı araştırmaları adına önemli bir katkı sunabilir. Yerleşimde tespit edilen obsidiyenler gibi birçok materyal kültür üzerinde yürütülecek arkeometrik analizler bölgeler arası ticaret başta olmak üzere birçok önemli arkeolojik sorunsala cevap üretebilecektir.

Katalog

Figür 4¹: Kırmızı Astarlı Çanak Çömlekler

Figür 4.1: **h:** özlü-okunamıyor; **da:** 10R 4/4 weak red; **ia:** 10R 4/4 weak red; **bi:** kâse; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: orta-ince, mika: az-ince; kireç: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** orta-yatay-düzensiz perdah; **ö:** gri; **öz:** iç-dış astar kalın bir katman halindedir, iç yüzde perdah daha azdır, dış yüzde nemli sıvazlama izleri görülmektedir; **aç:** 15cm, **y:** 4,4cm; **ben:** Yassıkaya ve İnönü Mağaraları, Döküktepe ve Türbetepe yerleşimleri ile Salur, Yazıboy ve Güney Nekropol Höyükleri Erken Tunç Çağ yoğun perdahlı, kırmızı astarlı malları ile hamur, astar ve biçim açısından benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 76, Figür 18.f; Figür 20.g; Matthews & Glatz, 2009, s. 89, Fig. 3.29; Ekmen & Ekmen, 2021, s. 83, 86, Figür 18.f, 22. f-g; Kalkan ve ark., 2025, s. 22, Şekil 6).

Figür 4.2: **h:** 5YR5/2 reddish gray; **da:** 10R 4/3 weak red; **ia:** 10R 4/3 weak red; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, kum: az-iri, taşçık: az-orta, mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** yok; **ö:** siyah; **öz:** astar çok ince ve özensiz olduğu için yer yer dökülmüş, hamur özlü olduğu için renk okunamamalıyken astarın döküldüğü yerlerden okunabiliyor; dışta ağza bitişik yatay, kabartma zincir bezemesi var. **aç:** 16cm, **y:** 3,7cm; **ben:** Yassıkaya ve Dörtinler Mağaraları ile Yazıboy Höyüğü Erken Tunç Çağ çanak çömleklerinde görülen kabartma bant üzerinde parmak baskı bezeme geleneği ile benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 71, 76, Figür 10.d-e, Figür 3.c; Matthews, 2007, s. 31, Fig. 11).

Figür 4.3 (Kırmızı Astarlı): **h:** özlü-okunamıyor; **da:** 10R 4/2 weak red; **ia:** 10R 4/2 weak red; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: orta-iri, mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** dış yüzde: yok; iç yüzde: yatay-yoğun-özenli; **ö:** siyah; **öz:** dış yüzde ağza bitişik yatay, kalın bir kabartma zincir bezemesi var; **aç:** 25cm, **y:** 2,7cm; **ben:** Yassıkaya ve Dörtinler Mağaraları ile Yazıboy ve Salur Höyük Erken Tunç Çağ parçalarının yatay, kabartma bant üzerinde parmak baskı bezeme geleneği ile benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 71, 76, Figür 10.e, Figür 3.d; Matthews & Glatz, 2009, s. 86, Fig. 3.18, Fig. 3.29).

Figür 4.4 (Kırmızı Astarlı): **h:** 7.5YR 6/3 light brown; **da:** 10R 6/3 pale red; **ia:** 2.5YR 6/3 light reddish brown; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** az-düzensiz; **ö:** alacalanmış öz (gri ve devetüyü); **öz:** perdah dış yüzde gövdeye geçişte belli belirsiz var, öz alacalanmış olsa da rengi okunabilir; **aç:** 24cm, **y:** 2,8cm.

Figür 4.5: **h:** özlü-okunamıyor; **da:** 10R 3/3 dusky red; **ia:** 10R 3/3 dusky red; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-iri, mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** yoğun-düzenli; **ö:** özsüz; **öz:** astarları kalın tabaka halinde, her iki yüzeyde de eşit kalınlığın yakalanmış olması ve diğer özellikleri ile çok özenli bir üretime işaret ediyor; **aç:** 20cm, **y:** 4,3cm; **ben:** Sofular Mağarası Erken Tunç Çağ yoğun perdahlı, kırmızı astarlı malları ile astar ve biçim benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 86, Figür 22.g).

¹ h: hamur – da: dış astar – ia: iç astar – bi: biçim – k: katkı – ü: üretim – p: perdah – ö: öz – öz: özellik – aç: ağız çapı – h: yükseklik – en: en – ben: benzerleri (Munsell 2009 revision version).

Figür 4.6: **h:** 2.5YR 2.5/1 reddish black; **da:** 2.5YR 2.5/1 reddish black; **ia:** 2.5YR 2.5/1 reddish black; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-iri, taşçık: az-ince, mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** yoğun-düzenli; **ö:** özsüz; **öz:** ince astar katmanı olmasına rağmen özenli işçilik var; **aç:** 24cm, **y:** 4,2cm; **ben:** Sofular Mağarası Erken Tunç Çağ yoğun perdahlı, kırmızı astarlı malları ile doku ve biçim benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 86, Figür 22.f).

Figür 4.7: **h:** 10R 3/1 dark reddish gray; **da:** 10R 3/1 dark reddish gray; **ia:** 10R 3/1 dark reddish gray; **bi:** çömlek; **k:** kum: orta-ince, taşçık: az-ince; mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** az-düzenli; **ö:** özsüz; **aç:** 20cm, **y:** 4,7cm; **ben:** Sofular Mağarası Erken Tunç Çağ yoğun perdahlı, kırmızı astarlı malları ile doku ve biçim benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 86, Figür 22.f).

Figür 4.8: **h:** 5YR 4/2 dark reddish gray; **da:** 5YR 4/2 dark reddish gray; **ia:** 5YR 4/2 dark reddish gray; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, kum: az-iri, taşçık: az-ince, mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** dış yüzde: az-düzensiz; iç yüzde: yoğun-düzenli; **ö:** alacalanmış öz (kahve ve siyah); **öz:** öz alacalanmış olsa da rengi okunabilir, astar katmanları kalın ve özenli işçilik; **aç:** 16cm, **y:** 4,8cm.

Figür 4.9: **h:** özlü-okunamıyor; **da:** 2.5YR 3/2 dusky red; **ia:** 2.5YR 3/2 dusky red; **bi:** kâse; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-ince, mika: yoğun-ince; **ü:** el yapımı; **p:** yoğun-düzenli; **ö:** siyah; **öz:** astarları kalın tabaka halinde, özenli üretim, ısı değişimine bağlı alacalanma var; **aç:** 10cm, **y:** 3,4cm; **ben:** İnönü Mağarası Erken Tunç Çağ parçalarının hamur ve astar özellikleri ile benzer (Ekmen, 2021, s. 86, Fotoğraf 8: 2).

Figür 4.10: **h:** özlü-okunamıyor; **da:** 10R 3/3 dusky red; **ia:** 10R 3/3 dusky red; **bi:** kâse; **k:** taşçık: orta-ince; mika: az-ince, kum: az-iri; **ü:** el yapımı; **p:** yoğun-düzenli; **ö:** siyah; **öz:** iç astar dışa göre daha kalın bir katmana sahip, dıştaki ince astar yer yer dökülmüş; **aç:** alınamadı, **y:** 2,3cm.

Figür 4.11: **h:** 2.5Y 5/1 gray; **da:** 10R 5/8 red; **ia:** yok; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-orta, taşçık: yoğun-orta, kuvarz: çok az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** yok; **ö:** özsüz; **öz:** astar belli belirsiz sürülmüş, çok ince, özensiz işçilikte üretim, dış yüzde ağız altında yatay-kabartma bant üzerinde parmak baskı bezemesi var, yüzey aşınması nedeniyle bezeme kabartması incelmış; **aç:** 30cm, **y:** 2,6cm.

Figür 4.12: **h:** özlü-okunamıyor; **da:** 10R 3/3 dusky red; **ia:** 10R 3/3 dusky red; **bi:** çömlek; **k:** kum: az-iri, taşçık: az-ince, mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** dış yüzde: az-düzensiz; iç yüzde: yoğun-düzenli; **ö:** siyah; **aç:** alınamadı, **y:** 2,6cm.

Figür 5: Kahve Astarlı Çanak Çömlekler

Figür 5.1: **h:** 10r 3/3 dusky red; **da:** 10r 3/1 dark reddish gray; **ia:** 10r 3/2 dusky red; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-orta, mika: yoğun-ince; **ü:** el yapımı; **p:** dış yüzde: yok, iç yüzde yoğun-özenli; **ö:** özsüz; **öz:** dış yüzde perdah yok, iç yüzde yoğun var-dış yüzde yatay kabartma zincir bezemeli; **aç:** alınamadı, **y:** 3,8cm; **ben:** Yassıkaya ve Dörtinler Mağaraları ile Yazıboy ve Salur Höyük Erken Tunç Çağ parçalarının yatay, kabartma bant üzerinde parmak baskı bezeme geleneği ile benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 71, 76, Figür 10.e, Figür 3.d; Matthews & Glatz, 2009, s. 86, Fig. 3.18, Fig. 3.29).

Figür 5.2: **h:** 2.5YR 5/3 reddish brown; **da:** 2.5YR 5/3 reddish brown; **ia:** 2.5YR 5/3 reddish brown; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-orta, mika: az-iri; **ü:** el yapımı; **p:** sadece iç yüzde yatay-az-düzensiz; **ö:** özsüz; **öz:** astar katmanı çok ince, yüksek ısıda pişirilmiş, sıkı bir hamur dokusuna sahip; **aç:** 20cm, **y:** 2,1cm.

Figür 5.3: **h:** özlü-okunamıyor; **da:** 7.5YR 5/3 brown; **ia:** 2.5YR 3/3 dark reddish brown; **bi:** çömlek; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-ince; mika: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** yoğun ve düzenli; **ö:** gri; **aç:** 20cm, **y:** 4,4cm.

Figür 5.4: **h:** 5YR 5/1 gray; **da:** 7.5YR 6/1 gray; **ia:** 7.5YR 6/1 gray; **bi:** mlek; **k:** kum: yoğun-ince, taşık: az-ince; mika: yoğun-ince, kuvarz: az-ince; **:** el yapımı; **p:** az ve düzenli; **:** zsz; **z:** astar katmanı kalın ama yer yer dökülmüş; **a:** 40cm, **y:** 4,8cm.

Figür 5.5: **h:** zl-okunamıyor; **da:** 5YR3/2 dark reddish brown; **ia:** 5YR 3/2 dark reddish brown; **bi:** kse; **k:** kum: yoğun-ince, taşık: az-ince; taşık: Çok az-iri; mika: yoğun-ince; **:** el yapımı; **p:** yoğun ve düzenli; **:** siyah; **a:** 18cm, **y:** 2,8cm; **ben:** İnönü Mağarası Erken Tunç ağı yoğun perdahlı, kırmızı astarlı malları ile benzer (Ekmen, 2021, s. 85, Fotoğraf 6).

Figür 5.6: **h:** zl-okunamıyor; **da:** 5YR 5/3 reddish brown; **ia:** 5YR 5/3 reddish brown; **bi:** kse; **k:** kum: yoğun-ince, mika: az-ince, kuvarz: Çok az-ince; **:** el yapımı; **p:** iç-dış yüzde yoğun ve düzenli; **:** siyah; **z:** kahve astarlı olmasına karşın alacalanma nedeniyle astar yer yer kırmızıya dönmüş, pişirimde ısının kontrol altında olmaması alacalanma gibi ze de yansımış; **a:** alınamadı, **y:** 3,4cm.

Figür 5.7: **h:** 2.5Y 5/2 grayish brown; **da:** 5YR 5/3 reddish brown; **ia:** 5YR 5/3 reddish brown; **bi:** mlek; **k:** kum: yoğun-iri, taşık: orta-iri, mika: az-ince; **:** el yapımı; **p:** yok; **:** zsz; **z:** dış yüzde ağız altında kalın, yatay, zincir bezemeli; **a:** alınamadı, **y:** 3,5cm.

Figür 5.8: **h:** 10R 2.5/1 reddish black; **da:** 2.5YR 4/4 reddish brown; **ia:** 10R 2.5/1 reddish black; **bi:** rbbw gövde parçası; **k:** kum: yoğun-ince, taşık: az-orta, mika: yoğun-ince; **:** el yapımı; **p:** dış yüzde: yoğun-özenli, i yüzde yatay-orta-düzensiz; **:** zsz; **z:** i astar katmanı ince, dış astar kalın ve özenli, kırık-iki adet-kabartma bezemeli; **y:** 6cm, **en:** 3,1cm; **ben:** Yazıboy Höyüğü Erken Tunç ağ anak çömleklerinde görülen yatay ışın motifli kabartma bezeme geleneği ile benzer (Matthews, 2007, s. 31, Fig. 10).

Figür 5.9: **h:** zl-okunamıyor; **da:** 7.5YR 5/3 brown; **ia:** 7.5YR 5/3 brown; **bi:** mlek; **k:** kum: yoğun-ince, taşık: az-ince; mika: az-ince; **:** el yapımı; **p:** dış yüzde az ve düzenli, i yüzde yok; **:** siyah; **z:** kaba bir üretim, astar katmanı ince ve yer yer dökülmüş, **a:** 8cm, **y:** 3,8cm.

Figür 5.10: **h:** zl-okunamıyor; **da:** 7.5YR 6/2 pinkish gray; **ia:** 7.5YR 6/2 pinkish gray; **bi:** anak; **k:** kum: yoğun-ince, taşık: az-ince, mika: yoğun-ince; **:** el yapımı; **p:** i yüzde: yok; dış yüzde: az-yatay-düzensiz; **:** siyah; **a:** alınamadı, **y:** 3,5cm.

Figür 5.11: **h:** zl-okunamıyor; **da:** 5YR 5/4 reddish brown; **ia:** 2.5YR 5/4 reddish brown; **bi:** bezemeli gövde parçası; **k:** kum: yoğun-ince, taşık: orta-ince, mika: yoğun-ince; **:** el yapımı; **p:** dış yüzde: yatay-yoğun-düzenli, i yüzde: yok; **:** siyah; **z:** dış yüzde yatay kabartma zincir bezemeli, işlenmemiş, kaba i yüzeyde bitkisel katkı izleri mevcut; **y:** 4,7cm, **en:** 3,6cm; **ben:** İnönü Mağarası ve Güney Nekropol Höyük Erken Tunç ağ parçalarının yatay, kabartma bant üzerinde parmak baskı bezeme geleneği ile benzer (Ekmen, 2021, s. 98, şekil 8.1-4; Kalkan ve ark., 2025, s. 22, şekil 6).

Figür 6: Siyah Ağız Kenarlı Kaseler, Koyu Yüzlü ve Yalın anak çömlekler

Figür 6.1 (siyah ağız kenarlı kse): **h:** 2.5y 2.5/1 black; **da:** 5y 5/3 reddish brown; **ia:** 2.5y 2.5/1 black; **bi:** black-topped kse; **k:** taşık: yoğun-orta, kum: yoğun-iri, mika: az-ince; **:** el yapımı;

p: yok; **:** zsz; **z:** karakteristik black-topped kse olarak dış yüzde kahve ve siyah astar yarı yarıya; **a:** 20cm, **y:** 3.2cm; **ben:** İnönü ve Kelemen Mağaraları ile Güney Nekropol Höyük Erken Tunç ağ kaselerinin astar, karakteristik pişirim özelliği ve biçimleri ile benzer (Ekmen, 2021, s. 86, Fotoğraf 9: 3; Ekmen ve ark., 2021, s. 45, res.12-1; Kalkan ve ark., 2025, s. 22, şekil 5).

Figür 6.2 (siyah ağız kenarlı kse): **h:** 2.5y 2.5/1 black; **da:** 5y 5/4 reddish brown; **ia:** 2.5y 2.5/1 black; **bi:** siyah ağız kenarlı kse; **k:** kum: yoğun-ince, taşık: az-ince, mika: az-ince; **:** el yapımı; **p:** iç-dış yüzde yoğun-özenli; **:** zsz; **z:** karakteristik siyah ağız kenarlı kse olarak i yüz ve ağız üzeri siyah, dış yüzde

kahve astar. Tahrip olmuş bir kulpu var. Muhtemelen çift taraflıydı; **aç:** alınamadı, **y:** 3,4cm; **ben:** İnönü Mağarası ve Güney Nekropol Höyüğü Erken Tunç Çağ kaselerinin kulp, astar, karakteristik pişirim özelliği ve biçimleri ile benzer (Ekmen, 2021, s. 86, Fotoğraf 9: 3; Karauğuz & Düring, 2009, s. 154, fig. 2.7; Genç, 2008, s. 126, 3a; Ekmen ve ark., 2021, s. 45, res.12-1; Kalkan ve ark., 2025, s. 22, Şekil 6).

Figür 6.3 (koyu yüzlü): **h:** 2.5Y 5/1 gray; **da:** 2.5Y 4/1 gray; **ia:** 2.5Y 4/1 gray; **bi:** kâse; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-orta, mika: yoğun-ince; **ü:** el yapımı; **p:** dış yüzde: yok, iç yüzde yoğun-özenli; **ö:** özsüz; **öz:** dış yüzde astar ve perdah yok, iç yüzde var-dudak altında yatay kabartma bant üzerinde parmak baskı bezemeli; **aç:** alınamadı, **y:** 4cm; **ben:** Yassıkaya ve Sofular Mağarası ve Yazıboy Höyüğü Erken Tunç Çağ çanak çömleklerinde görülen kabartma bant üzerinde parmak baskı bezeme geleneği ile benzer (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 76, Figür 10.d-e; Matthews, 2007, s. 31, Fig. 11).

Figür 6.4 (koyu yüzlü): **h:** 10YR 2/1 black; **da:** 10YR 2/1 black; **ia:** 10YR 2/1 black; **bi:** çömlek; **k:** kireç: yoğun-ince, mika: yoğun-ince, taşçık: az-ince; **ü:** el yapımı; **p:** çok az-yatay; **ö:** özsüz; **öz:** yüksek ısıda pişirilmiş, sıkı bir yüzey dokusuna sahip, iç yüzey dışa göre daha özenli perdahlanmış; **aç:** 12cm, **y:** 2,2cm.

Figür 6.5 (yalın): **h:** 7.5YR 5/1 gray; **da:** yok; **ia:** yok; **bi:** gövde parçası; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-ince, mika: az-orta; **ü:** el yapımı; **p:** yok; **ö:** özsüz; **öz:** yok.

Figür 6.6 (yalın): **h:** 7.5yr 5/1 gray; **da:** yok; **ia:** yok; **bi:** gövde parçası; **k:** kum: yoğun-ince, taşçık: az-ince, mika: az-orta; **ü:** el yapımı; **p:** yok; **ö:** özsüz; **öz:** yok.

Extended Abstract

A NEWLY DISCOVERED EARLY BRONZE AGE SETTLEMENT IN THE WESTERN BLACK SEA REGION: ÇAYLI HÖYÜK

The archaeological history of the Western Black Sea region, which encompasses provinces such as Bolu, Karabük, and Zonguldak, has been a subject of study since the 1950s (Gökoğlu, 1950). Despite this long history, the prehistory and protohistory of the region remain a terra incognita due to the difficulty of identifying flat settlements that lack the typical mounded typology of other regions (Efe ve ark., 2022, s. 4). The Eskipazar Protohistoric Period Survey (EPYA), initiated in 2024, aims to address this gap by focusing specifically on the protohistoric periods of the Eskipazar district using an intensive methodology (Kalkan & Sevindik, 2025, s. 196). The primary objective of this research is to identify new settlement patterns and material culture remains that can clarify the transition from the Chalcolithic to the Early Bronze Age in this geographically strategic zone. Within this framework, the discovery of Çaylı Höyük represents a significant development in understanding the Early Bronze Age settlement pattern of the region.

Literature Review

Current literature indicates that protohistoric settlements in the Western Black Sea are predominantly represented by cave sites and mounds, with their origins possibly dating back to the Chalcolithic. The Early Bronze Age is characterized by a notable increase in settlement numbers and population. A defining element of this period is the «Filyos Culture,” known for its handmade, red-slipped, and heavy burnished pottery assemblage (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 65). While previous extensive surveys like “Project Paphlagonia” provided a foundation for the area, some settlements remained undetected (Matthews & Glatz, 2009). Çaylı Höyük fills a critical gap by providing evidence of a mounded settlement situated directly on a natural resource, a travertine bed, which suggests a relationship between raw material availability and settlement site selection.

Method

This study utilizes data collected during the 2025 fieldwork season of the EPYA Project, which investigated approximately twenty of the fifty villages in the Eskipazar district (Kalkan, 2025). The methodology involves an intensive survey and systematic collection of material culture, including pottery, chipped stones, and weaving tools. The collected findings were subjected to techno-typological analysis and comparative studies with contemporary regional centers such as Yassıkaya (Efe, 2004, s. 27) and İnönü Caves (Ekmen & Ekmen, 2021, s. 72). The study involves the systematic cataloging and comparison of pottery, aiming to establish a dataset for researchers performing comparative analyses of Early Bronze Age pottery assemblage unearthed at various Anatolian settlements.

Findings

The findings at Çaylı Höyük are categorized into three primary groups: pottery, weaving tools, and chipped stones. The pottery assemblage is entirely handmade and consists of five characteristic wares: red-slipped, brown-slipped, plain, dark-faced (gray-black), and black-topped wares. The majority are mineral-tempered (sand, grit, mica, etc.) and carefully burnished. A distinguishing feature is the absence of the West Anatolian incised decoration tradition; instead, relief decorations, specifically chain and chevron motifs, are dominant. The pottery from Çaylı Höyük exhibits its closest parallels within the Western Black Sea region at Yassıkaya and İnönü Caves. In addition to these sites, other western Black Sea settlements sharing similar ceramic traditions include Güney Nekropol Höyük, Yazıboy Höyük, Döküktepe, Türbetepe, Yazıboy, Akbıyık, and Kelemen Cave. The weaving tools consist of a biconical spindle whorl and a bone awl. Chipped stones constitute another category within the material culture. Flint is the dominant raw material, used for scrapers and arrowheads. While worked obsidian tools are absent, the recovered obsidian flakes provide an opportunity for future archaeometric analysis to determine their origins and assess the extent of inter-regional exchange.

Discussion

The material culture of Çaylı Höyük suggests a single-phase, short-term occupation during the Early Bronze Age. The presence of “Filyos Culture” examples reflects a strong local character, while black-topped bowls demonstrate cultural links with Western and Central Anatolia. The preference for relief decoration over incision further reinforces the unique cultural identity of the Western Black Sea during this period. The settlement’s location on a yellow travertine bed is strategically significant for both environmental and economic reasons. Typological similarities with Yassıkaya and İnönü Caves suggest that Çaylı Höyük was part of a cohesive regional technological network. These results, derived exclusively from surface data, await further validation and broader interpretation through future archaeological excavations at the site.

Conclusion and Recommendations

Çaylı Höyük is a key settlement for clarifying the Early Bronze Age chronology of the Western Black Sea. It demonstrates the existence of mounded settlements in a region previously thought to be dominated by cave dwellings. The settlement exhibits a pottery assemblage paralleling contemporary regional sites, while the presence of Filyos Culture demonstrates its strong local character. Furthermore, the findings confirm a diversified economy based on textile production, lithic tool manufacturing, and regional trade. Future systematic excavations are essential to fully uncover the role of Çaylı Höyük within the Filyos Culture. Ongoing and future archaeometric analyses of obsidian and pottery samples will provide definitive insights into inter-regional trade routes and the socioeconomic structures of Early Bronze Age Anatolia.

Kaynakça

- Abay, E. (2014). Kazı Verileri Işığında Arkeolojik Mekân Analizleri, Beycesultan Örneği. B. Erdoğan & Ö. Çevik (Ed.), *Yerleşim sistemleri ve mekân analizi-tematik arkeoloji serisi 1*, (s. 175-189) içinde. Ege Yayınları.
- Barber, E. J. W. (1991). *Prehistoric textiles. the development of cloth in the neolithic and bronze ages with special reference to the Aegean*. Princeton Üniversitesi Yayınları.
- Bostancı, E. Y. (1952). Gökırmak Vadisinde Prehistuvar Araştırmaları, Yeni Paleolitik Buluntular. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 10(1-2), 137-142.
- Burney, C. A. (1956). Northern Anatolia Before Classical Times. *Anatolian Studies*, 6, 179-203. <https://doi.org/10.2307/3642409>
- Çalışkan Akgül, H. (2016). Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Prehistoryası: Bir Terra Incognita Analizi, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 21, 9-26.
- Çalışkan Akgül, H., Man'ko, V., Turan, D., Chkhatarashvili, G. & Kılıç, S. (2023). New Epiplaeolithic Sites in the Southeastern Black Sea Area and a Quesiton about the Marine Network of Lunates with Bipolar Retouched Arcs Makers, *Revista Archeologica*, XIX(1), 5-29. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8433945>
- Düring, B. S. & Gratuze, B. (2013). Obsidian exchange networks in prehistoric Anatolia: New data from the Black Sea region. *Paléorient*, 39(2), 173-182.
- Düring, B. & Klinkenberg, V. (2015). The Early Prehistory of the Cide-Şenpazar Region: ca. 10,000-3,000 BC. B. Düring & C. Glatz (Ed.), *Kinetic landscapes: the Cide archaeological project: surveying the Turkish Western Black Sea region* (s. 104-150) içinde. De Gruyter Yayınları.
- Efe, T. (2004). Yassıkaya, An Early Bronze Age Site Near Heraclea Pontica (Kdz Ereğli) on the Black Sea Coast. B. Hänsel & E. Studeníko (Ed.), *Zwischen karpaten und ägäis: neolithikum und ältere bronzezeit: gedenkschrift für viera němejcová-pavúková* (s. 27-37) içinde. Verlag Maria Leidorf Yayınları.
- Efe, T., Ekmen, H. & Ekmen, G. (2022). Zonguldak ve Çevresinin Tarihöncesi Dönemlerine Genel Bir Bakış. A. Efiloğlu, G. Arslan, Y. Namal & Ç. Tan (Ed.), *Zonguldak antik çağdan Cumhuriyet'e bir kentin tarihi* (s. 3-41) içinde. Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları.
- Ekmen, G. (2020). İnönü Mağarası Kazıları Işığında Kalkolitik Çağ'da Batı Karadeniz Bölgesi. *TÜBA-AR*, 26, 45-64.
- Ekmen, H. (2020). İnönü Mağarasında Bulunan Erken Tunç Çağı'na Ait Sütten İkincil Ürün Üretiminde Kullanılan Bir Çömlek Üzerine Gözlemler. H. G. Yalçın & O. Stegemeier (Ed.), *Metallurgica Anatolica: Festschrift für Ünsal Yalçın anlässlich seines 65. Geburtstags - Ünsal Yalçın 65. yaş günü armağan* (s. 77-84) içinde. Ege Yayınları.
- Ekmen, H. (2021). İnönü mağarası Erken Tunç Çağı çanak çömleği. *TÜBA-AR*, 28, 81-101.
- Ekmen, G. & Ekmen, H. (2021). Karadeniz Ereğli (Heracleia Pontica) ve Çevresinin MÖ 5000-1000 Yıllarına Dair Yeni Veriler. U. Elyiğit (Ed.), *Anadolu coğrafyasında görülen arkeolojik, sanatsal ve kültürel faaliyetler* (s. 64-108) içinde. Eğitim Yayınevi.
- Ekmen, G. & Ekmen, H. (2022). Batı Karadeniz Bölgesi Erken Tunç Çağı Kültürlerine Toplu Bir Bakış. M. Işıklı & M. E. Fidan & A. Türker & M. A. Yılmaz (Ed.), *MÖ III. binyılda Anadolu* (s. 111-125) içinde. Ege Yayınları.
- Ekmen, G., Yıldırım, Y. S., Ekmen, H. & Küsmes-Dumaner, P. (2021). Batı Karadeniz Bölgesi'nde Yapılan Yeni Araştırmalar Hakkında Bir Ön Rapor: Karabük Kelemen Mağarası. *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 167(Mayıs-Ağustos), 37-52.
- Fazlıoğlu, İ. (2001). *Eskiçağda dokuma*. Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Fidan, E., Sarı, D. & Türkteki, M. (2015). An Overview of the Western Anatolian Early Bronze Age. *European Journal of Archaeology*, 18(1), 60-89.
- Genç, E. (2008). Kastamonu-Kınık kazıları ve yerleşimin çevre kültür bölgeleri ile ilişkileri. D. Çelik & E. Genç (Ed.), *Aykut Çınaroğlu'na armağan* (s. 105-133) içinde. Ekin Basım Yayın.
- Gökoğlu, A. (1952). *Paphlagonia (Paflagonya): Kastamonu, Sinop, Çankırı, Safranbolu, Bartın, Bolu, Gerede, Mudurnu, İskilip, Bafra, Alaçam ve Civarı Gayrimenkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi* (Cilt 1). Doğrusöz Matbaası.
- Kader, B. & Ekmen, H. (2024). İnönü mağarası Kalkolitik Çağ çan gövdeli çanakları üzerine gözlemler. *Karaelmas Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 209-220.
- Karauguz, G. & Düring, B. S. (2009). A Note on the Prehistory of the Devrek Region, Northern Turkey. *Anatolica*, 35, 153-165.

- Kalkan, E. (2025, 2-7 Haziran). *A new protohistoric archaeological survey project in Western Black Sea: Eskipazar Province Protohistorical Survey Project (EPYA) the first season results* (Sözlü sunum). 14th International Congresses on the Archaeology of the Ancient Near East (ICAANE), (Lyon/Fransa).
- Kalkan, E. & Çelikbaş, E. (2022). New findings from Prehistoric period in Western Black Sea region: Hadrianopolis (Karabük-Eskipazar) Prehistoric pottery. *KAREN*, 8(16), 417-431.
- Kalkan, E. & Sevindik, Y. E., (2025). Batı Karadeniz'de Protohistorik dönemlere ait yeni veriler. *Seleucia*, XV, 193-212.
- Kalkan, E., Çelikbaş, E. & Tatlı, F. (2025). Hadrianopolis antik kenti ve çevresinden tarih öncesi dönemlere ait yeni bulgular. *TAED*, 89, 9-24.
- Kökten, İ.K. (1948). 1947 yılı tarihöncesi araştırmaları. *Belleten*, XII(45), 223-225.
- Marro, C., Özdoğan, A. & Tibet, A. (1996). Prospection archeologique Franco-Turque dans la Region de Kastamonu (Mer Noire). Premier rapport preliminaire, *Anatolia Antiqua*, IV, 273-290.
- Martensson, L., Marie-Louise, N. & Strand, E. A. (2009). Shape of things: Understanding a loom weight. *Oxford Journal of Archaeology*, 4(28), 373-398.
- Matthews, R. (2007). An arena for cultural contact: Paphlagonia (North-Central Turkey) through Prehistory, *Anatolian Studies*, 57, 25-34.
- Matthews, R. & Glatz, C. (2009). *At empires' edge: project Paphlagonia. regional survey in north-central Turkey*. Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Yayınları.
- Muşkara, Ü. & Konak, A. (2023). Arkeolojide obsidiyen yontmataş aletlerin karakterizasyonu. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Naumann, R., Koşay, H. Z., Akok, M., Russell, J., Erim, K., Çambel, H., Braidwood, R., Korfmann, M., Vettters, H., Frei, P., Donceell-Voûte, P., DeVries, K., Peschlow, A., Alkım, B., Ögün, B., Bilgi, Ö., Duru, R., Harrison, M., Müller, W., & Radt, W. (1979). Recent archaeological research in Turkey. *Anatolian Studies*, 29, 181-210.
- Özdoğan, A. (2000). Orta Karadeniz Bölgesi, Gökırmak ve Araç/Ilgaz Havzaları Araştırma Projesi. O. Belli (Ed.), *Türkiye arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi* (s. 321-329) içinde. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Sarı, D. (2007). Küllüoba'da ele geçirilen siyah ağız kenarlı (Black-Topped) kaselerden birkaç örnek. M. Alparslan, M. Doğan-Alparslan & H. Peker (Ed.), *Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a armağan vita* (s. 647-655) içinde. Ege Yayınları.
- Schoop, U. D. (1998). Anadolu'da Kalkolitik çağa süt ürünleri üretimi: Bir deneme. *Arkeoloji ve Sanat*, 87, 26-32.

